

Magi og mirakler frå vikingtid til middelalder

Museumsforlaget
256 sider

Middelalderens skattkiste

Gunnhild Røthe utforsker magi og mirakler fra vikingtid til middelalder, men dypest sett handler boken om erfaringer som språket alene ikke kan fange. Ved å kombinere to perspektiver; top-down- og bottom-up på tidlig middelalder, belyser religionshistorikeren hvordan religiøse fenomener måtte tilpasses rådende teologi (Top-down). Det skjedde ofte på bekostning av tradisjonell kvinnekunnskap. Men Røthe lar kvinner i norsk religionshistorie komme til syne gjennom et perspektiv nedenfra-og-opp.

Magi og mirakler er en bok som både opplyser og engasjerer. Røthe er kanskje mest kjent som en formidlingsglad skribent i *Klassekampen* der hun klokt og med sikker penn drøfter middelalderens mysterier som i artikkelen «De rike enkene og kristningen» (20.11.24). Disse tekstene springer ut av doktorgraden hennes fra 2004 hvor hun utforsket den hagiografiske tradisjonen rundt Olav den hellige. I årene som postdoktor ved senter for studier i vikingtid og nordisk middelalder, la hun grunnlaget for sitt ry som kunnskapsfull og dyktig.

Selv husker jeg henne best fra da vi begge arbeidet ved Oslo Katedralskole. Hun utmerket seg med sin nysgjerrighet – som da hun etterlot en artikkel fra *Illustrert Vitenskap* om islam i kopimaskinen. Det var et lite, men talende uttrykk for hennes evne til å søke innsikt også utenfor de vanlige, mer «skolske» kildene. Nå deler hun sin kunnskap som lektor i religion ved Eikelig vgs.

I den pluralistiske perioden er vi religionslærere veldig bevisst på hvilket perspektiv vi bruker i undervisningen; personlig utenfra- eller innenfraperspektiv og faglig utenfra- eller innenfraperspektiv. Religionshistorikeren fremholder at i den kristne perioden fra år 1000, hvor få kunne lese, ble dyrkelsen av Maria som den gode mor kombinert med den mer maktorienterte Olavskulten. Maria-kultens varme og nærvær var et religiøst uttrykk rettet mot livet her og nå, mens Olavskulten blandet politikk med religion. Røthes poeng er at kvinner fortsatte å spille en rolle innenfor tradisjonell kvinnekunnskap som de hadde gjort i den norrøne perioden, selv om det etter hvert mest ble som jordmødre. Religiøse forestillinger

som beskyttende magi ble endret til å passe inn i teologien om kristne mirakler. Røthes perspektiv kaster et nytt lys over hvordan religioner fungerte som maktfaktor.

Magi og mirakler er en lærerik bok som tar leseren med på en Norgesreise gjennom middelalderens landskap. Forfatteren som har røtter i Midt-Norge, gir middelalderhistorien en lokal forankring i bildeutvalget. Boken er illustrert med kulturskatter fra Trøndelag som for eksempel malerier fra et alterskap i Melhus. For oss med trønderske aner vekker bildene interesse. Disse visuelle elementene levendegjør det historiske stoffet.

For lærere er boken en skattkiste av religionsfaglige «snacks» som kan serveres i klasserommet. Boken kan være et oppslagsverk, mer enn at man leser alt fra A- til Å. Forfatteren kombinerer fagkunnskap med historier fra virkeligheten som inspirerer – både for egen læring og som en ressurs for elever: som om den vikingen i Birka som mente at den kristne Gud var best på mirakler siden Gud kunne redde vikinger i havsnød - et praktisk argument for ideologiskiftet. Slike anekdoter gir elevene noe konkret og lettfattelig å gripe tak i, samtidig som de gir innsikt i religionsskiftet.

Kort sagt: *Magi og mirakler* er en bok vekker middelalderen til liv for oss, samtidig som den er en pedagogisk skattkiste!

Anne Berit Nystad er lektor i fransk, norsk, psykologi og religion ved Hersleb videregående skole i Oslo. Tillitsvalgt Norsk lektorlag

Epost: anne.nystad@osloskolen.no